

Projekts (1. variants)

[Datums]
Rīgā

Noteikumi Nr. _____

Krājaizdevu sabiedrību kredītriska pārvaldīšanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar
Krājaizdevu sabiedrību likuma
20. panta trīspadsmto daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka Latvijas Republikā reģistrētām krājaizdevu sabiedrībām (turpmāk – sabiedrība) prasības kredītriska pārvaldīšanai.

2. Noteikumos lietoti šādi termini:

2.1. aizdevuma pārstrukturēšana – atvieglojumu piešķiršana aizņēmējam tā finansiālu grūtību dēļ, kurus citā gadījumā sabiedrība nebūtu piešķīrusi un kuri var izpausties kā:

2.1.1. jebkāda aizdevuma noteikuma atvieglošana, piemēram, aizdevuma termiņa pagarināšana, aizdevuma maksājumu atlikšana, procentu kapitalizācija, sākotnējās procentu likmes samazināšana;

2.1.2. nodrošinājuma vai cita aktīva pārņemšana pilnīgai vai daļējai aizdevuma atmaksai;

2.1.3. sākotnējā aizņēmēja aizstāšana vai papildu aizņēmēja iesaistīšana;

2.2. finansiālas grūtības – tādas aizņēmēja finansiālā stāvokļa izmaiņas, kuru dēļ ir radušās vai tuvā nākotnē radīsies grūtības izpildīt finanšu saistības pilnā apmērā bez nodrošinājuma pārdošanas;

2.3. nodrošinājums – noguldījums, vērtspapīri, kustamā manta vai nekustamais īpašums, kuri ir iekļāti uz līguma pamata, par ko ir izdarīts ieraksts atbilstošajā reģistrā, un kuri aizdevējam kalpo kā aizdevuma atmaksas avots gadījumā, ja aizņēmējs nespēj nodrošināt parāda samaksu;

2.4. no nodrošinājuma atkarīgs aizdevums – aizdevums, kura atmaksas primārais vai vienīgais avots ir nodrošinājuma pārdošana;

2.5. parāds – sabiedrības prasību kopsumma (pamatsumma un uzkrātie procenti) pret parādnieku;

2.6. pašreizējā vērtība – nākotnes izejošās vai ienākošās naudas plūsmas tagadnes vērtība, kas diskontēta, lai atspoguļotu naudas vērtību laikā;

2.7. patiesā vērtība – summa, kāda tiktu saņemta, pārdodot aktīvu, vai tiktu maksāta, izpildot saistības parastā darījumā starp tirgus dalībniekiem minētā aktīva vai saistību novērtēšanas datumā;

2.8. procentu kapitalizācija – uzkrāto procentu pieskaitīšana aizdevuma pamatsummai vai to samaksa uz aizņēmējam izsniegta jauna aizdevuma rēķina;

2.9. tīrā atgūstamā vērtība – aplēsts naudas vai tās ekvivalentu daudzums, ko var iegūt, pārdodot kādu aktīvu parastās saimnieciskās darbības gaitā, un kas ir samazināts par izmaksām, kuras saistītas ar pārdošanu;

2.10. uzkrājumi – izveidotie uzkrājumi bilances aktīvu posteņu (aizdevumu, parāda vērtspapīru) vērtības samazinājumam, kā arī ārpusbilances saistību vērtības korekcijas.

3. Noteikumi attiecas uz finanšu aktīviem, kas ir parāda instrumenti, tai skaitā uz aizdevumiem, kā arī ārpusbilances saistībām, kurām piemīt kredītrisks, tas ir, zaudējumu rašanās iespēja gadījumā, ja parādnieks nespēs vai atteiksies pildīt līguma noteikumiem atbilstošās saistības pret sabiedrību.

4. Sabiedrība atbilstoši tās lielumam, darbības raksturam un sarežģītībai:

4.1. papildus Krājaizdevu sabiedrību likuma (turpmāk – Likums) 19. panta ceturtajā daļā noteiktajam izstrādā un apstiprina kārtību kredītriska pārvaldīšanai;

4.2. nosaka sabiedrības padomes (ja tāda izveidota) un valdes un darbinieku atbildību kredītriska pārvaldīšanas jomā;

4.3. nosaka vēlamo kredītportfeļa struktūru un apjomu un aizdevumu koncentrācijas limitus, tai skaitā nenodrošinātiem aizdevumiem, un nodrošina to ievērošanu;

4.4. nodrošina skaidri noteiktu aizdevumu piešķiršanas kritēriju izmantošanu un ievērošanu;

4.5. nodrošina nepārtrauktu aizdevumu administrēšanu, kvalitātes pārraudzību un kontroli;

4.6. izveido un uztur efektīvu aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes novērtēšanas un uzkrājumu veidošanas sistēmu.

5. Sabiedrība nosaka un aizņēmēja kredīspējas novērtēšanā ņem vērā aizņēmēja piederību pie kopējās riska grupas vai ar sabiedrību saistītām personām jeb Likuma 20. panta desmitajā daļā minētajām personām. Lai noteiktu šo piederību, sabiedrība izstrādā kārtību ar sabiedrību saistītu personu un kopējo riska grupu identificēšanai.

6. Sabiedrība iekļauj divus vai vairākus biedrus vienā kopējā riska grupā, ņemot vērā šādus kontroles attiecību un ekonomiskās atkarības identificēšanas pamatprincipus:

6.1. ja viens no sabiedrības biedriem tieši vai netieši kontrolē citu sabiedrības biedru vai biedrus, tad starp šiem biedriem pastāv kontroles attiecības. Ja diviem sabiedrības biedriem veidojas vienāda kontrole pār trešo biedru, piemēram, ja abu sabiedrības biedru līdzdalība trešā biedra pamatkapitālā ir 50 procentu apmērā, tad sabiedrībai veidojas divas kopējās riska grupas. Ja sabiedrība spēj pierādīt, ka, neraugoties uz kontroles attiecībām starp tās biedriem, kopējs risks nepastāv, sabiedrība dokumentē attiecīgos pamatojošos apstākļus un kopējo riska grupu neveido;

6.2. ja viena sabiedrības biedra finansiālas grūtības rada saistību nepildīšanas risku otram biedram, starp šiem biedriem pastāv ekonomiskā atkarība un šādi biedri veido sabiedrībai kopēju risku. Ja viens sabiedrības biedrs no otra ir ekonomiski atkarīgs tikai daļēji, tas ir, šis biedrs var viegli atrast otra biedra aizstājēju, tad šādi biedri neveido sabiedrībai kopēju risku.

7. Sabiedrība nosaka kārtību, kā tā pieņem lēmumus par aizdevumiem atbilstoši aizdevuma apmēram un veidam un tā dzīves ciklam (aizdevuma piešķiršana, līguma noteikumu izmaiņas, aizdevuma pārstrukturēšana, atgūšana, klasifikācija, uzkrājumu veidošana), kā arī aizņēmēja specifikai, kurā nosaka:

7.1. lēmuma pieņemšanai nepieciešamos dokumentus un informāciju;

7.2. sabiedrības valdes, kredītkomitejas (ja tāda izveidota) un iesaistīto darbinieku pilnvaras un atbildību.

II. Aizdevumu piešķiršana

8. Sabiedrība katram aizdevumu veidam un aizņēmēja aizdevuma atmaksas spējai (turpmāk – kredīspēja) nosaka un ievēro skaidrus un saprātīgus aizdevumu piešķiršanas limitus un kritērijus, tai skaitā attiecībā uz ienākumu pietiekamību. Nodrošinātiem aizdevumiem nosaka aizdevuma apmēra maksimālo limitu attiecībā pret nodrošinājuma vērtību (LTV rādītājs).

9. Ja sabiedrības kredītpolitika paredz piešķirt aizdevumus aizņēmējiem ar augstāku kredītrisku, kuru finansiālais stāvoklis un kredītsaistību izpilde ir atkarīga no citas dalībvalsts vai ārvalsts ekonomiskās, sociālās vai politiskās situācijas, sabiedrība izstrādā, apstiprina un īsteno stingrākus aizdevumu piešķiršanas noteikumus un procedūras, lai identificētu zaudējumu rašanās risku gadījumā, ja aizņēmējs, kas nav Latvijas Republikas rezidents, nespēs atbilstoši līguma noteikumiem pildīt saistības pret sabiedrību. Šādos piešķiršanas noteikumos un procedūrās ņem vērā attiecīgajās valstīs pastāvošos ierobežojumus ārvalstu valūtā saņemto ienākumu izmantošanai un pārvedumiem.

10. Sabiedrība nodrošina, ka kredītriska vērtējums ietver aizņēmēja kredīspējas un kredītrisku mazinošo faktoru, tai skaitā nodrošinājuma (ja tāds ir), novērtējumu. Nodrošinājuma esamība neaizstāj aizņēmēja kredīspējas novērtējumu un tai nepieciešamās informācijas saņemšanu.

11. Sabiedrība nosaka prasības un kārtību nekustamo un kustamo īpašumu ķīlas reģistrācijai atbilstošos reģistros (piemēram, zemesgrāmatā, Ceļu satiksmes drošības direkcijā, Uzņēmumu reģistra vestajā Komerčķīlu reģistrā), kā arī apdrošināšanai par labu sabiedrībai.

12. Sabiedrība nosaka lēmuma par aizdevuma piešķiršanu maksimālo spēkā esamības termiņu, kas nevar pārsniegt trīs mēnešus no lēmuma pieņemšanas brīža.

III. Kredīspējas novērtēšana

13. Aizņēmēja ienākumus uzskata par galveno aizdevuma atmaksas resursu, savukārt nodrošinājums vai citi risku mazinošie faktori nodrošina papildu aizsardzību.

14. Aizņēmēja kredīspējas vērtējums ietver vismaz šādas informācijas analīzi:

14.1. aizņēmēja un galvinieka (ja tāds ir) finansiālais stāvoklis, tai skaitā ienākumi, un tā noturība;

14.2. aizdevuma atmaksas avoti;

14.3. saistības, ko aizņēmējs un galvinieks (ja tāds ir) jau ir uzņēmies;

14.4. aizņēmēja un galvinieka (ja tāds ir) līdzšinējā maksāšanas disciplīna;

14.5. kredītvēsture un cita veida atbilstoša informācija no ārējiem avotiem (piemēram, no Kredītu reģistra, kredītinformācijas birojiem, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras un citiem avotiem);

14.6. aizdevuma mērķis;

14.7. aizņēmēja finansiālā līdzdalība aizdevuma mērķa finansēšanā;

14.8. iespējamā valūtas kursu maiņa aizņēmējam nelabvēlīgā virzienā, ja aizdevuma un aizņēmēja ienākumu valūta nesakrīt.

15. Aizņēmēja sākotnējās un turpmākās kredīspējas novērtēšanai sabiedrība nosaka:

15.1. minimālo periodu, par kādu iesniedzami dokumenti kredīspējas izvērtēšanai;

15.2. ikmēneša ienākumu un izdevumu aprēķināšanas un kredīspējas izvērtēšanas kārtību.

16. Sabiedrība veic novērtējumu par galvinieka spēju izpildīt no galvojuma līguma izrietošās saistības neatkarīgi no aizņēmēja kredīspējas.

17. Informācija par aizņēmēja saistībām un ar tām saistītiem maksājumiem ir uzskatāma par pietiekamu, ja tā sniedz atbilstošu priekšstatu par šāda aizņēmēja mēneša maksājumu apmēru, ņemot vērā iekšējos un ārējos avotos pieejamo informāciju, kā arī aizņēmēja paša sniegto informāciju. Ja aizņēmēja norādītais saistību vai kredītmaksājumu apmērs mēnesī ir lielāks par to, kādu sabiedrība noteikusi, ņemot vērā iekšējos un ārējos avotos pieejamo informāciju, izvērtējot aizņēmēja kredīspēju, sabiedrība ņem vērā aizņēmēja norādīto informāciju.

18. Sabiedrība dokumentē aizņēmēja kredīspējas un galvinieka (ja tāds ir) spējas izpildīt no galvojuma līguma izrietošās saistības novērtējumu pirms aizdevuma piešķiršanas, pirms aizdevuma līguma noteikumu maiņas (tai skaitā aizdevuma pārstrukturēšanas), kā arī šo noteikumu 51. punktā paredzētajos gadījumos.

19. Gadījumos, kad aizņēmējs ir atzīstams par patērētāju Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē, sabiedrība novērtē aizņēmēja kredīspēju, ņemot vērā arī Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteiktās prasības.

IV. Nodrošinājuma novērtēšana

20. Nodrošinājums nav noteicošais kritērijs, pieņemot lēmumu par aizdevuma piešķiršanu, un to neuzskata par primāro aizdevuma atmaksas avotu, izņemot no nodrošinājuma atkarīgus aizdevumus, kuriem līgumā ir paredzēta aizdevuma atmaksa no nodrošinājumā esošā īpašuma realizācijas, vai ja sabiedrība ir saņēmusi likvidu finanšu nodrošinājumu.

21. Sabiedrība nosaka kustamā un nekustamā īpašuma, kas kalpo kā nodrošinājums sabiedrības piešķirtajiem aizdevumiem, piemērotības un pietiekamības novērtēšanas kārtību, tai skaitā izmantojamās informācijas avotus nodrošinājuma vērtības noteikšanai gan aizdevumu piešķiršanas brīdī, gan aizdevumu dzīves cikla laikā.

22. Veicot nodrošinājuma novērtēšanu, sabiedrība ņem vērā:

- 22.1. izmaiņas tirgū un tā attīstības tendences;
- 22.2. nodrošinājuma likviditāti;
- 22.3. nodrošinājuma apgrūtinājumus un tiesiskos nosacījumus;
- 22.4. nodrošinājuma apdrošināšanas esamību (izņemot zemi).

23. Ja nodrošinājums atrodas ārpus Latvijas Republikas, sabiedrība papildus novērtē ar to saistītos tiesiskos riskus un piedziņas iespējas valstī, kurā atrodas nodrošinājums.

24. Sabiedrība nosaka aizdevumu nodrošinājumu veidus un kritērijus, saskaņā ar kuriem tā pieprasa neatkarīga sertificēta vērtētāja atzinumu par nodrošinājuma vērtību. Nosakot kritērijus, sabiedrība papildus nodrošinājuma veidam ņem vērā tā atrašanās vietu, kā arī plānotā aizdevuma apmēru.

25. Aizdevuma apmēra attiecību pret nodrošinājuma vērtību (LTV rādītāju) aprēķina pēc šādas formulas:

$$LTV = \frac{L}{V},$$

kur:

L – plānotā aizdevuma apmērs vai esošā aizdevuma vērtība pirms uzkrājumiem;

V – nodrošinājuma tirgus vērtība.

26. Aizdevuma nodrošinājuma patieso vērtību nosaka, ievērojot piesardzības principu. Ja aizdevuma nodrošinājums ir likvīds, par šāda nodrošinājuma patieso vērtību pieņem tā tirgus vērtību vai tīro atgūstamo vērtību, ja ar pārdošanu saistītās izmaksas ir būtiskas. Ja nodrošinājumu nevar pārdot likvīdā tirgū, tā patieso vērtību nosaka kā no nodrošinājuma pārdošanas paredzamās naudas plūsmas pašreizējo vērtību.

27. Gadījumos, kad par nodrošinājumu kalpo komerciālais nekustamais īpašums, sabiedrība ņem vērā šo noteikumu 40. punkta prasības.

V. Aizdevumu administrēšana un kvalitātes pārraudzība

28. Sabiedrība veic aizdevumu administrēšanu, kvalitātes pārraudzību un kontroli, kas ietver informācijas sistēmu un kredītlietu uzturēšanu, nepieciešamās informācijas par aizņēmēju finansiālo situāciju un aizdevumu nodrošinājumu iegūšanu atbilstoši aizdevumu kvalitātei un šīs informācijas pārskatāmību, kā arī svarīgāko dokumentu oriģinālu drošu glabāšanu.

29. Sabiedrības aizdevumu kvalitātes pārraudzības sistēma nodrošina, ka:

29.1. sabiedrība izprot aizņēmēju finansiālo stāvokli un kredīspēju un atbilstoši reaģē uz aizdevumu kvalitātes pasliktināšanās signāliem;

29.2. tiek ievēroti aizdevumu līgumos noteiktie īpašie noteikumi un izpildīti līgumos noteiktie rādītāji (ja tādi ir noteikti);

29.3. sabiedrība veic politikās un procedūrās noteiktās darbības, lai savlaicīgi nodrošinātu problemātisko aizdevumu un ar to aizņēmējiem saistītās situācijas papildu analīzi un aizdevumu atveseļošanu vai atgūšanu, ja nav atrasts cits situācijas ilgtermiņa risinājums;

29.4. sabiedrība veic no nodrošinājuma atkarīgu aizdevumu nodrošinājuma tirgus vērtību izmaiņu monitoringu un seko līdzi nodrošinājuma likviditātei atbilstoši izmaiņām tirgū.

30. Sabiedrība pārbauda aizdevuma izlietojumu un seko līdzi aizdevuma izlietojumam atbilstoši izsniegtā aizdevuma līgumā noteiktajam mērķim un noteikumiem, pieprasot aizņēmējam iesniegt dokumentus, kas apstiprina aizdevuma izlietojumu un izsniegšanas noteikumu izpildi.

31. Sabiedrība veic aizdevuma nodrošinājuma (nekustamā īpašuma) vērtības aktualizēšanu brīdī, kad aizdevuma pamatsummas vai procentu samaksa tiek kavēta vairāk nekā 90 dienas. Ja pēdējais šo noteikumu 21. punktam atbilstošais vērtējums ir veikts mazāk nekā 12 mēnešus pirms dienas, kad aizdevuma pamatsummas vai procentu samaksa kavēta vairāk nekā 90 dienas, sabiedrība šādam nodrošinājumam var neveikt atkārtotu novērtējumu.

32. Ja aizdevuma kvalitāte ir būtiski pasliktinājusies, sabiedrība izskata iespēju veikt aizdevuma pārstrukturēšanu ar mērķi uzlabot aizdevuma kvalitāti, lai nodrošinātu ilgtermiņa risinājumu aizdevumu atmaksai un izvairītos no nodrošinājuma pārņemšanas vai pārdošanas.

33. Nosakot aizdevuma pārstrukturēšanas kārtību, sabiedrība:

33.1. nosaka saprātīgus un jēgpilnus aizdevuma pārstrukturēšanas pasākumus un pieejas, ņemot vērā aizņēmēja un aizdevuma veidu, atmaksas gala termiņu, kā arī identificētās problēmas būtību un nopietnību;

33.2. paredz, ka aizdevuma pārstrukturēšanu var veikt tikai pēc aizņēmēja kredītspējas un galvinieka (ja tāds ir) spējas izpildīt no galvojuma līguma izrietošās saistības atkārtotas izvērtēšanas atbilstoši mainītajiem līguma noteikumiem, ja izvēlētais risinājums nākotnē uzlabo aizdevuma atmaksas prognozi;

33.3. nosaka pārstrukturētu aizdevumu pārbaudes periodu, kas nav īsāks par vienu gadu, un nodrošina šādu aizdevumu pastiprinātu uzraudzību to pārbaudes periodā.

34. Lai pārbaudes periodā sabiedrība varētu nodrošināt pastiprinātu pārstrukturētu aizdevumu uzraudzību, sabiedrība var aizņēmējam noteikt īpašus nosacījumus, kas tam jāizpilda (piemēram, pienākumu sniegt regulārus ziņojumus par finansiālo stāvokli vai noteikto finanšu rādītāju izpildi, noslēgtus līgumus, kas apliecina aizņēmēja pašreizējās un prognozētās naudas plūsmas, regulārus progresu ziņojumus).

35. Piemērojot aizdevuma pārstrukturēšanas pasākumus, līgumā ar aizņēmēju sabiedrība paredz iespēju mainīt aizdevuma pārstrukturēšanas pasākumus un nosaka, kādas izmaiņas var tikt piemērotas gadījumos, kad aizņēmēja finansiālā situācija uzlabojas tādā mērā, ka aizņēmējs spēj veikt lielākus aizdevuma maksājumus, taču mainītā līguma noteikumi nedrīkst būt aizņēmējam nelabvēlīgāki kā sākotnēji noslēgtā līguma noteikumi. Ja aizņēmējs nespēj pildīt pārskatītajā līgumā paredzētos noteikumus, sabiedrība var pieprasīt aizņēmējam papildu nodrošinājumu.

36. Ja aizdevuma pārstrukturēšanas pasākumi vai to kombinācijas nav bijušas iespējamās vai veiksmīgas, sabiedrība nosaka kritērijus aizdevumu atgūšanas pasākumu uzsākšanai.

37. Sabiedrība nodrošina kredītriska kontroli, pastāvīgi sekojot līdzi tās darbību regulējošo prasību un rādītāju, kā arī sabiedrībā noteikto kredītportfeļa apjomu un koncentrācijas limitu izpildei un ievērošanai.

VI. Papildu prasības sabiedrībai, kas sniedz kredītmēģa pakalpojumus Likuma 5. panta piektās daļas 2. un 3. punktā minētajām personām

38. Sabiedrība attiecībā uz aizdevumiem Likuma 5. panta piektās daļas 2. un 3. punktā minētajām personām:

38.1. izstrādā un kredītpolitikā nosaka skaidrus un sabiedrības mērķiem, prioritātēm un spējai uzņemties kredītrisku atbilstošus šādu aizdevumu piešķiršanas kritērijus (piemēram, aizdevumu termiņus, saistību apkalpošanas seguma koeficientus (DSCR), aizņēmēja ieņēmumu pirms procentu, nodokļu, nolietojuma un amortizācijas atskaitījumiem (EBITDA) rādītājus, pašu kapitāla rādītājus, apgrozījuma attīstības rādītājus, naudas plūsmas un parāda apkalpošanas attiecības robežvērtības, LTV rādītāju un citus);

38.2. nosakot aizdevumu pieprasījumu izskatīšanas kārtību, ņem vērā aizdevuma veidu, apmēru, mērķi, procentu likmi un termiņu, kā arī nodrošinājumu (nodrošinātiem aizdevumiem).

39. Kredītspējas izvērtēšanas procesā sabiedrība analizē un atbilstoši aizņēmēja un aizdevuma specifikai ņem vērā:

39.1. aizņēmēja īpašumtiesību struktūru, uzņēmējdarbības veidu, pieredzi un spēju pārvaldīt uzņēmējdarbību, darbības plānus, to īstenojamību atbilstoši nozares īpatnībām, tai skaitā attiecībā uz aizdevuma mērķi;

39.2. aizņēmēja finanšu prognozes, pārskatus un tiem pievienotos pielikumus (gada pārskats, bilance, peļņas vai zaudējumu pārskats, naudas plūsma), kas aptver saprātīgu periodu un attiecīgā gadījumā ir revidēti vai profesionāli pārbaudīti pārskati;

39.3. visas aizņēmēja finansiālās saistības (izmantotos un neizmantotos aizdevumu līgumus, kavētās saistības pret nodokļu vai citām valsts un pašvaldību iestādēm);

39.4. informāciju par aizņēmēja parādniekiem, prasījumu kārtām un saistību iestāšanās termiņiem;

39.5. informāciju par aizņēmēja sadarbības partneriem (galvenajiem līgumiem, klientiem vai piegādātājiem un to, kā tie ietekmē naudas plūsmas radīšanu, tai skaitā jebkādu koncentrāciju);

39.6. informāciju par aizņēmēja kredītvēsturi (ja tāda ir), esošajiem aizdevumu un citu saistību līgumiem un to ievērošanu;

39.7. aizņēmēja reputāciju un informāciju par tiesas procesiem, kuros aizņēmējs iesaistīts aizdevuma pieprasījuma iesniegšanas brīdī;

39.8. informāciju par nodrošinājumu (ja tāds ir), īpašumtiesības pamatojošu dokumentāciju, nodrošinājuma vērtību pamatojošu dokumentāciju un informāciju par apgrūtinājumiem.

40. Ja aizdevuma mērķis ir komerciālā nekustamā īpašuma kreditēšana (piemēram, tā iegāde, remonts), tad papildus šo noteikumu 39. punktā minētajam sabiedrība analizē un vērtē informāciju par nekustamā īpašuma veidu, atrašanās vietu, aktuālo un prognozēto nomas maksu, neiznomāto platību un nomniekiem, tai skaitā līgumiem par konkrēto īpašumu, kas saistīts ar aizdevuma mērķi. Ja komerciālais nekustamais īpašums tiek iegādāts aizņēmēja paša lietošanai un uzņēmējdarbības veikšanai, sabiedrība piemēro tikai šo noteikumu 39. punktā noteiktās prasības.

41. Par komerciālo nekustamo īpašumu tiek uzskatīts tāds ienākumus nesošs nekustamais īpašums, kurš nav uzskatāms par mājokli, sociālo dzīvokli, sociālo dzīvojamo māju vai mājokli izīrēšanai. Ja īpašumam ir jaukts komerciālā nekustamā īpašuma un mājokļa nekustamā īpašuma lietojums, tas jāuzskata par diviem atšķirīgiem īpašumiem, kad vien iespējams, veicot šādu sadalījumu, pamatojoties, piemēram, uz katram lietojuma mērķim atvēlēto platību. Ja tas nav iespējams, īpašumu var klasificēt pēc tā dominējošā lietojuma mērķa.

42. Ja aizdevuma mērķis ir saistīts ar nekustamā īpašuma attīstību, pārbūvi vai renovāciju, tad papildus šo noteikumu 39. punktā minētajam sabiedrība analizē un vērtē:

42.1. attīstības ieceres pamatojumu un pierādījumus par aizņēmēja pieredzi līdzīgos projektos un aktīvu veidos, piemēram, birojos, mazumtirdzniecībā, ražošanā un rūpniecībā;

42.2. attīstības plānošanas dokumentāciju un būvatļaujas;

42.3. informāciju par būvniekiem, arhitektiem, inženieriem un citiem iesaistītajiem uzņēmējiem;

42.4. pierādījumus par līgumiem ar uzņēmējiem un attiecīgos izstrādes dokumentus, tai skaitā informāciju par līgumu noteikumiem, tajos iekļautajām sankcijām, garantijām un pārsniegšanas izmaksām;

42.5. pierādījumus par plānoto izmaksu aplēsēm un projekta izstrādes grafiku, tai skaitā neparedzētiem izdevumiem attīstības posmā.

43. Sabiedrība nodrošina, ka novērtējumā izmantotās finanšu prognozes ir realistiskas un pamatotas. Šīm prognozēm pēc iespējas ir jābūt balstītām vismaz uz divu iepriekšējo noslēgto finanšu gadu datiem. Jaundibinātām komercsabiedrībām (personālsabiedrībām un kapitālsabiedrībām) vai kooperatīvajām sabiedrībām ņem vērā datus par operatīvā pārskata periodu. Sabiedrība izvērtē, vai šīs prognozes atbilst ekonomiskajām un tirgus attīstības prognozēm. Ja sabiedrībai ir būtiskas bažas par šo finanšu prognožu ticamību, tā pati prognozē vai piesardzīgi koriģē aizņēmēju prognozēto finansiālo stāvokli un aizdevuma atmaksas spēju vismaz vienu gadu uz priekšu.

44. Ja aizņēmējs ir kopējās riska grupas loceklis, sabiedrība iegūst informāciju par citiem attiecīgajiem kopējās riska grupas locekļiem, īpaši, ja aizdevuma atmaksa ir atkarīga no naudas plūsmas, kas nāk no citiem kopējās riska grupas locekļiem.

45. Sabiedrība nosaka aizņēmēja kredībspējas izvērtēšanai izmantojamās informācijas un datu apjomu, to detalizācijas pakāpi un avotus.

46. Sabiedrība pastāvīgi seko līdzi un nodrošina, ka aizņēmēja kredītlieta (tai skaitā elektroniskajos datu nesējos) satur visu informāciju, kas nepieciešama pieņemto lēmumu un kredītvēstures pārskatāmībai, kā arī aizņēmēja regulārai finansiālā stāvokļa novērtēšanai (piemēram, kārtējie finanšu pārskati un to analīze, no trešajām personām (piemēram, revidentiem, nodokļu konsultantiem) iegūtā informācija par aizņēmēja finansiālo stāvokli un dokumenti, kas apliecina aizdevuma izmantošanu līgumā paredzētajam mērķim, aizdevuma novērtēšanas dokumentācija, iekšējie ziņojumi sabiedrības valdei, sarakste ar aizņēmēju, aizņēmēja vai nodrošinājuma apsekošanas ziņojumi, nodrošinājuma novērtējums un vērtības monitoringa rezultāti vai atsauce uz dokumentu vai citu informācijas nesēju, kurā tie tiek glabāti).

47. Sabiedrība nodrošina savu darbinieku zināšanu pietiekamību, pastāvīgu apmācību un zināšanu pilnveidošanu aizņēmēju (Likuma 5. panta piektās daļas 2. un 3. punktā minēto personu) finanšu analīzes veikšanai.

48. Sabiedrība var noteikt un piemērot arī stingrākas kredītriska pārvaldīšanas prasības, nekā noteikts šajā nodaļā.

VII. Aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes novērtēšana

49. Sabiedrība izveido aktīvu kvalitātes novērtēšanas sistēmu, lai savlaicīgi novērtētu aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitāti un noteiktu zaudējumu apmēru, ņemot vērā šo noteikumu prasības.

50. Par aktīvu kvalitātes novērtēšanas sistēmas izveidošanu un efektīvu darbību atbild sabiedrības valde. Tā regulāri pārskata un novērtē aktīvu kvalitātes vērtēšanas rezultātus un izveidoto uzkrājumu pietiekamību.

51. Lai savlaicīgi noteiktu aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes pārmaiņas, sabiedrība:

51.1. katru reizi, kad tās rīcībā nonāk informācija, kas norāda, ka notikusi būtiska kāda aktīva vai kādu ārpusbilances saistību kvalitātes pasliktināšanās, novērtē tās ietekmi uz aktīva vai ārpusbilances saistību klasifikāciju;

51.2. ne retāk kā reizi ceturksnī novērtē visu aizdevumu aktīvu kvalitāti, balstoties uz pamatsummas un procentu maksājumu kavējuma dienu aprēķinu;

51.3. ne retāk kā reizi ceturksnī novērtē kredībspējas pasliktināšanos un procentu maksājumu kavējuma dienas aizdevumiem, kuru atmaksa paredzēta termiņa beigās vai kuri ir no nodrošinājuma atkarīgi aizdevumi;

51.4. ne retāk kā reizi pusgadā veic Likuma 5. panta piektās daļas 2. un 3. punktā minētajām personām izsniegto aizdevumu kvalitātes novērtēšanu, tai skaitā novērtē kredībspējas pasliktināšanos, pamatojoties uz vispusīgu finanšu informāciju;

51.5. ne retāk kā reizi gadā novērtē aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitāti, pamatojoties uz vispusīgu, dokumentētu un konsekventi piemērojamu aktīvu portfeļa analīzi.

52. Sabiedrības atbilstoši Likumam ieceltais revidents vai izveidotā revīzijas komisija ne retāk kā reizi gadā veic portfeļa kvalitātes novērtējumu un sniedz savu vērtējumu sabiedrības valdei.

53. Sabiedrība atzīst aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes pasliktināšanos, ja sabiedrībai nav pamatotas pārliecības, ka tā varēs atgūt visu parādu saskaņā ar līguma noteikumiem.

54. Sabiedrība aktīvu un ārpusbilances saistību kvalitātes pasliktināšanās rezultātu grāmatvedības uzskaitē atzīst periodā, kad notikusi aktīvu vai ārpusbilances saistību kvalitātes pasliktināšanās.

55. No nodrošinājuma atkarīgu aizdevumu vērtē, pamatojoties uz aizdevuma nodrošinājuma patieso vērtību.

56. Sabiedrība, vērtējot aizdevuma procentu samaksas termiņu ievērošanu aizņēmēja kredītvēsturē, ņem vērā, vai ir veikta procentu samaksa vai notikusi procentu kapitalizācija.

57. Procentu kapitalizācija ir ekonomiski pamatota, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

57.1. aizņēmējs spēj samaksāt parādu no saviem regulārajiem ienākumiem;

57.2. procentu kapitalizācija ir paredzēta sākotnējā līgumā un aizņēmēja prognozējamā naudas plūsma ir pietiekama, lai veiktu parāda samaksu līgumā paredzētajā termiņā;

57.3. procentu kapitalizācija veikta ne vairāk kā divu līgumā paredzēto secīgo procentu maksājumu vietā un aizdevuma kopējais kapitalizēto procentu apmērs nepārsniedz sešu mēnešu periodam aprēķināto procentu apmēru.

58. Ja procentu kapitalizācija nav ekonomiski pamatota, kapitalizētie procenti ir uzskatāmi par kavētiem procentiem un procentu samaksas kavējums tiek rēķināts, skaitot no termiņa, kas noteikts līgumā pirms procentu kapitalizācijas.

VIII. Aktīvu un ārpusbilances saistību klasifikācija

59. Sabiedrība, pamatojoties uz aizdevumu novērtējumu, kas veikts atbilstoši šo noteikumu 51. punktā noteiktajam, klasificē aizdevumus kā standarta, uzraugāmus, zemstandarta, šaubīgus un zaudētus aizdevumus.

60. Standarta aizdevums ir aizdevums, kuram nav pazīmju, ka tas netiks atmaksāts pilnā apmērā. Kā standarta aizdevumus klasificē aizdevumus, kuriem:

60.1. aizņēmējs veic parāda samaksu saskaņā ar līgumā noteiktajiem termiņiem vai kavē parāda samaksu līdz 30 dienām;

60.2. nav gaidāmas problēmas ar aizdevuma atmaksu, jo aizņēmēja pašreizējā un prognozējamā naudas plūsma ir pietiekama, lai samaksātu parādu;

60.3. ja aizdevuma atmaksa paredzēta termiņa beigās, tā kopējais atmaksas termiņš nepārsniedz 12 mēnešus un sabiedrības rīcībā nav informācijas, ka aizņēmēja kredītspēja kopš aizdevuma piešķiršanas brīža būtu pasliktinājusies;

60.4. ja aizdevums ir no nodrošinājuma atkarīgs aizdevums:

60.4.1. nodrošinājuma vērtība (tai skaitā piespiedu pārdošanas gadījumā) pārsniedz parāda summu;

60.4.2. nodrošinājumu var savlaicīgi pārdot, jo pastāv likvīds tirgus;

60.4.3. sabiedrībai nav tiesisku šķēršļu nodrošinājuma atsavināšanai.

61. Uzraugāms aizdevums ir aizdevums, kurš sabiedrības valdei pastiprināti jākontrolē, jo tam piemīt potenciāla nedrošība, kas, ja situācija netiek mainīta, nākotnē var ietekmēt

parāda samaksu un radīt sabiedrībai zaudējumus. Kā uzraugāmus aizdevumus klasificē aizdevumus, kuriem:

- 61.1. vērojamas aizņēmēja darbības pasliktināšanās tendences, bet ne tik nozīmīgas, lai apdraudētu parāda samaksu;
- 61.2. konstatēti darījumi ar aizņēmēju, kas pārsniedz sabiedrības kredītriska pārvaldīšanas politikās un procedūrās noteiktos limitus;
- 61.3. ekonomiskie vai tirgus apstākļi var nelabvēlīgi ietekmēt aizņēmēju vai nozari, kurā aizņēmējs darbojas;
- 61.4. aizņēmējs kavē pamatsummas vai procentu samaksu no 31 līdz 90 dienām;
- 61.5. ja aizdevuma atmaksa paredzēta termiņa beigās, tā kopējais atmaksas termiņš nepārsniedz 12 mēnešus un līdz 30 dienām kavēts vismaz viens pamatsummas vai procentu maksājums;
- 61.6. ja aizdevums ir no nodrošinājuma atkarīgs aizdevums, nodrošinājuma stāvoklis ir pasliktinājies, bet tā vērtība joprojām sedz aizdevuma atlikumu un nav šķēršļu nodrošinājuma realizācijai.

62. Zemstandarta aizdevums ir aizdevums, kuram ir skaidri izteikta nedrošības pakāpe, kas liek apšaubīt pilnu parāda samaksu, un kurš sabiedrībai radīs zaudējumus, ja šī nedrošība netiks novērsta. Kā zemstandarta aizdevumus klasificē aizdevumus, kuriem:

- 62.1. sabiedrība saņem neapmierinošu kārtējo informāciju par aizņēmēja finansiālo stāvokli vai neatbilstošu dokumentāciju par aizdevuma nodrošinājumu un parāda samaksas avotiem;
- 62.2. aizņēmējs kavē aizdevuma pamatsummas vai procentu samaksu 91 līdz 180 dienas;
- 62.3. ja aizdevuma atmaksa paredzēta termiņa beigās, kopējais aizdevuma termiņš nepārsniedz 12 mēnešus un vismaz viens pamatsummas vai procentu maksājums ir kavēts no 31 līdz 90 dienām;
- 62.4. ja aizdevums ir no nodrošinājuma atkarīgs aizdevums:
 - 62.4.1. nodrošinājuma vērtība ir mazāka nekā aizdevuma atlikums, taču starpība nav būtiska;
 - 62.4.2. nodrošinājumam ir zema likviditāte.

63. Šaubīgs aizdevums ir aizdevums, kura dēļ sabiedrībai ir liela varbūtība ciest zaudējumus, novērtēšanas laikā nav iespējams precīzi noteikt zaudējumu apmēru, bet ir pamatotas iespējas daļēji atgūt aizdevumu. Kā šaubīgus aizdevumus klasificē aizdevumus, kuriem:

- 63.1. aizņēmējam ir likviditātes problēmas, finansiālas grūtības vai faktiskas maksātnespējas pazīmes;
- 63.2. aizņēmējs kavē aizdevuma pamatsummas vai procentu samaksu vairāk nekā 180 dienas, bet aizdevumam ir nodrošinājums;
- 63.3. no nodrošinājuma atkarīga aizdevuma nodrošinājuma stāvoklis un tā kontroles iespējas izraisa pamatotas šaubas par aizdevuma atmaksu.

64. Zaudēts aizdevums ir aizdevums, kuram novērtēšanas brīdī nav reālas vērtības vai to nav iespējams noteikt, jo sabiedrības rīcībā nav aizņēmēja kredītspēju apliecināšu dokumentu. Kā zaudētus aizdevumus klasificē aizdevumus, kuriem:

- 64.1. aizņēmējs parāda samaksu kavējis vairāk nekā 180 dienas un aizdevumam nav nodrošinājuma vai nodrošinājums nav atgūstams saprātīgā termiņā vai ir atgūstams nebūtiskā apmērā salīdzinājumā ar aizdevuma atlikumu;
- 64.2. aizņēmējs ir miris, atrodas bezvēsts prombūtnē vai ir pārtraucis darbību;
- 64.3. aizņēmējs ar tiesas nolēmumu atzīts par maksātnespējīgu.

65. Aizdevumu, kuram nav noteikts regulārs parāda samaksas grafiks (piemēram, konta debeta atlikumu (overdraftu), kredītlīniju vai aizdevumu, kura atmaksa paredzēta termiņa

beigās un kura atmaksas termiņš pārsniedz 12 mēnešus un tam nav nodrošinājuma), un aizdevumu, kuram ir grūti nodalīt pamatsummas samaksu un procentu samaksu, līdz ar to ir grūti noteikt procentu maksājumu kavējumus, klasificē ne augstāk kā zemstandarta, ja ir izpildīts vismaz viens no šādiem kritērijiem:

65.1. pēdējo 90 dienu laikā nav veikti maksājumi (tai skaitā procentu maksājumi) vai, ja tie ir veikti, samaksātā summa ir mazāka nekā procentu summa, kura uzkrāta attiecīgajā periodā;

65.2. konta debeta atlikums pārsniedz apstiprināto limitu par 10 procentiem vai 30 dienas pēc kārtas – par jebkādu summu;

65.3. konta debeta atlikums pieļauts 30 dienas pēc kārtas un kontam nav apstiprināti konta debeta atlikuma limiti;

65.4. ir beidzies aizdevuma izmantošanas termiņš, maksājumi kavēti vairāk nekā 30 dienas un nav apstiprināts jauns konta debeta atlikuma limits.

66. Ja aizdevums ir pārstrukturēts aizdevums, to klasificē ne augstāk kā uzraugāmu vienu gadu kopš aizdevuma pārstrukturēšanas dienas vai ilgāk, ja citas pazīmes liecina par zemāku aizdevuma klasi nekā standarta, piemēram, aizņēmējs kavē maksājumus.

67. Ja vienam aizņēmējam izsniegti vairāki aizdevumi, sabiedrība piešķir klasifikāciju katram aizdevumam atsevišķi un zemāko klasifikāciju (ar augstāku riska pakāpi) piemēro visiem šim aizņēmējam izsniegtajiem aizdevumiem.

68. Ja aizņēmējs ietilpst kopējā riska grupā un vismaz vienai personai no šīs grupas izsniegtais aizdevums ir klasificēts kā šaubīgs vai zaudēts, visus pārējos šā aizņēmēja aizdevumus nedrīkst klasificēt augstāk kā uzraugāmus.

69. Izņēmuma gadījumā aizdevumus, kuri ir izsniegti vienam aizņēmējam vai aizņēmējam, kas ietilpst kopējā riska grupā, var klasificēt citādi, nekā noteikts šo noteikumu 67. un 68. punktā, ja sabiedrība šādu lēmumu var atbilstoši pamatot.

70. Sabiedrība var paaugstināt aizdevuma klasifikāciju vienīgi tad, ja tās rīcībā ir objektīvi pierādījumi, ka būtiski uzlabojusies aizņēmēja kredītspēja:

70.1. aizdevuma pamatsumma un procenti, kuru maksāšanas termiņš bija nokavēts, ir samaksāti vai aizņēmējs ir atsācis veikt šos maksājumus līgumā paredzētajā apmērā un termiņā, turklāt veicis vismaz trīs maksājumus pēc kārtas;

70.2. aizņēmēja pašreizējā naudas plūsma un naudas plūsmas prognoze ir pozitīva un stabila.

71. Pārējos finanšu aktīvus un ārpusbilances saistības sabiedrība vērtē pēc tādiem pašiem principiem kā aizdevumus.

IX. Uzkrājumi nedrošiem parādiem

72. Aktīviem un ārpusbilances saistībām, ko sabiedrība klasificē zemāk nekā standarta, tā veido uzkrājumus. Uzkrājumu apmēru nosaka procentos no aktīvu vērtības pirms uzkrājumiem un ārpusbilances saistību pamatvērtības, un to apmērs nav mazāks par:

72.1. 10 procentiem – uzraugāmajiem aizdevumiem;

72.2. 30 procentiem – zemstandarta aizdevumiem;

72.3. 60 procentiem – šaubīgajiem aizdevumiem;

72.4. 100 procentiem – zaudētajiem aizdevumiem.

73. Ja sabiedrība plāno pārņemt aizdevuma nodrošinājumu, uzkrājumu apmēru nosaka kā parāda summas un nodrošinājuma patiesās vērtības starpību, no kuras atskaita ar nodrošinājuma pārņemšanu saistītās izmaksas.

74. Sabiedrība var aprēķināt uzkrājumu apmēru aktīviem un ārpusbilances saistībām arī kā:

74.1. starpību starp parāda summu saskaņā ar līgumu un paredzamās nākotnes naudas plūsmas pašreizējo vērtību, ja laika faktors ir būtisks. Paredzamās nākotnes naudas plūsmas diskontēšanai piemēro aizdevuma procentu likmi saskaņā ar sākotnējā aizdevuma līguma noteikumiem;

74.2. starpību starp parāda summu un nodrošinājuma patieso vērtību gadījumos, kad aizdevums ir no nodrošinājuma atkarīgs aizdevums. Ja ar nodrošinājuma pārdošanu saistītās izmaksas ir būtiskas, nodrošinājuma patiesā vērtība ir tā tīrā atgūstamā vērtība.

75. Uzkrājumus uzkrātajiem ienākumiem veido, ja nav pamatotas pārliecības par to saņemšanu atbilstoši aizdevuma līgumam. Ja procentu ienākumu samaksas termiņa nokavējums ir vairāk nekā 90 dienas vai samaksas termiņš nav iestājies, bet aizdevums ir klasificēts zemāk nekā uzraugāms aizdevums, sabiedrība pārtrauc ienākumu atzīšanu peļņas vai zaudējumu aprēķinā un izveido uzkrājumus šāda aizdevuma uzkrātajiem ienākumiem 100 procentu apmērā, turpinot šādu uzkrāto ienākumu uzskaiti ārpusbilancē individuālā aizdevuma subkontā.

76. Ja nav iespējams nodalīt pamatsummas un procentu maksājumus, uzkrājumus veido pamatsummai un uzkrātajiem procentiem kopā.

X. Aizdevumu vērtēšana grupās

77. Aizdevumus, kurus sabiedrība saskaņā ar tās politiku nevērtē individuāli, jo tie ir nelieli un individuālas vērtēšanas izmaksas ir nesamērīgas, uzkrājumu noteikšanai apvieno grupās. Grupas veido, pamatojoties uz līdzīga rakstura riskiem, piemēram, aizdevuma veidu (patēriņa kredīts, overdrafts), darbības nozari, informāciju par aizņēmēja ienākumiem un to stabilitāti, kavējumiem, pārstrukturēšanu un citiem faktoriem.

78. Sabiedrība izmanto informāciju par vēsturiskajiem zaudējumiem nākotnes naudas plūsmas noteikšanai un nodrošina, ka informācija par vēsturiskajiem zaudējumiem tiek piemērota aktīvu grupām, kuru kredītriska parametri ir līdzīgi aktīvu grupām, kuru vēsturiskā zaudējumu likme tiek izmantota. Uzkrājumu apmēru viendabīgo aizdevumu grupai nosaka, pamatojoties uz parāda samaksas termiņu ievērošanu kā galveno kritēriju, ņemot vērā pieredzi, kas uzkrāta, analizējot viendabīgo aizdevumu grupas iepriekšējo periodu zaudējumus, pašreizējos ekonomiskos apstākļus un citus būtiskus faktorus.

79. Ja sabiedrības rīcībā ir informācija, kas liecina par būtisku konkrēta aizdevuma, kas iekļauts grupā, kredītriska pieaugumu, aizdevumu no grupas izslēdz un vērtē individuāli vai iekļauj citā aizdevumu grupā atbilstoši aizdevuma riska parametriem.

80. Ja sabiedrība izmanto aktīvu novērtēšanu grupās, tā savās politikās un procedūrās nosaka kritērijus aizdevumu apvienošanai grupā un uzkrājumu likmes noteikšanai izmantoto metodi.

XI. Pārstrukturēto aizdevumu vērtēšana

81. Pārstrukturēta aizdevuma vērtību samazina līdz aplēstai tā atgūstamajai vērtībai, ņemot vērā visus piešķirtos atvieglojumus. Vērtības samazināšanās zaudējumus ieģrāmato peļņas vai zaudējumu aprēķinā aizdevuma pārstrukturēšanas periodā.

82. Ja aizdevumam pirms pārstrukturēšanas ir izveidoti uzkrājumi, tā vērtības samazinājumu kompensē, samazinot uzkrājumus.

83. Pārstrukturētu aizdevumu vērtē un uzkrājumus veido saskaņā ar šo noteikumu prasībām, ņemot vērā aizņēmēja spēju pildīt saistības pret sabiedrību saskaņā ar mainītajiem līguma noteikumiem, kas noteikta, novērtējot aizņēmēja kredībspēju aizdevuma pārstrukturēšanas brīdī.

84. Ja aizdevuma pārstrukturēšanas gaitā parāda pilnīgai vai daļējai samaksai pārņemti kādi aktīvi un tie tiks izmantoti sabiedrības darbībā, šādus aktīvus grāmato patiesajā vērtībā to pārņemšanas brīdī, attiecīgi samazinot parāda summu par pārņemto aktīvu patieso vērtību, un turpmāk vērtē un atspoguļo tāpat kā līdzīgus bilances aktīvus saskaņā ar sabiedrības grāmatvedības politiku.

85. Aizdevuma pārstrukturēšanas rezultātā pārņemto kustamo vai nekustamo īpašumu, kura pārņemšanas vienīgais mērķis ir tā pārdošana parāda atgūšanai, grāmato tīrajā atgūstamajā vērtībā tā pārņemšanas brīdī. Ja pārņemtā kustamā un nekustamā īpašuma tīrā atgūstamā vērtība līdz pārdošanas brīdim kļūst mazāka nekā tā bilances vērtība, tīro atgūstamo vērtību koriģē, veidojot papildu uzkrājumus.

86. Ja sabiedrība, lai atgūtu aizdevumu, izmanto tiesības pārdot nodrošinājumu, neiegūstot īpašuma tiesības uz to, aizdevumu līdz nodrošinājuma pārdošanai turpina uzrādīt bilancē kā aizdevumu, kura vērtība nepārsniedz pārdodamā nodrošinājuma tīro atgūstamo vērtību.

XII. Aktīvu un uzkrājumu uzskaitē

87. Sabiedrība veic aktīvu un uzkrājumu uzskaiti šo noteikumu pielikumā noteiktajā kārtībā.

88. Sabiedrība katra izsniegtā aizdevuma pamatsummai, katra izsniegtā aizdevuma uzkrātajiem ienākumiem, viendabīgo aizdevumu grupai vai darījumam (aizdevuma pamatsummai un uzkrātajiem ienākumiem), kas grāmatots ārpusbilances posteņos, izveido atsevišķu uzskaites kontu aizdevuma pamatsummai, uzkrātajiem ienākumiem un uzkrājumiem.

89. Parādu (vai tā daļu), kurš ir novērtēts kā zaudēts un atzīts par neatgūstamu, 30 dienu laikā noraksta no bilances, attiecīgi samazinot šim parādam izveidotos uzkrājumus.

90. Ja parāda, kuram izveidoti uzkrājumi, kvalitāte ir uzlabojusies vai aizņēmējs parādu samaksā, izveidotos uzkrājumus attiecīgi samazina.

XIII. Noslēguma jautājumi

91. Atzīt par spēku zaudējušiem Latvijas Bankas 2024. gada 19. augusta noteikumus Nr. 310 "Krājaizdevu sabiedrību aktīvu un ārpusbilances saistību novērtēšanas noteikumi" (Latvijas Vēstnesis, 2024, Nr. 161).

92. Noteikumi stājas spēkā 2025. gada 1. oktobrī.

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Latvijas Bankas prezidents

M. Kazāks

Aktīvu un uzkrājumu uzskaitē

1. Uzkrājumu aktīviem un ārpusbilances saistībām palielināšana

Debets: peļņas vai zaudējumu aprēķina konts "Izdevumi uzkrājumiem nedrošiem parādiem"

Kredīts: bilances konts "Uzkrājumi nedrošiem parādiem", kas izveidots attiecīgajam aktīvam

2. Uzkrājumu uzkrātajiem ienākumiem palielināšana

Debets: peļņas vai zaudējumu aprēķina konts "Izdevumi uzkrājumiem uzkrātajiem ienākumiem"

Kredīts: bilances konts "Uzkrājumi uzkrātajiem ienākumiem", kas izveidots attiecīgajam aktīvam

3. Uzkrājumu aktīviem un ārpusbilances saistībām norakstīšana no bilances ārpusbilancē

Debets: bilances konts "Uzkrājumi nedrošiem parādiem", kas izveidots attiecīgajam aktīvam

Kredīts: atbilstošais bilances konts, kurā uzskaitīts šis parāds

4. Iepriekšējos gados pamatsummai izveidoto uzkrājumu samazināšana

Debets: bilances konts "Uzkrājumi nedrošiem parādiem", kas izveidots attiecīgajam aktīvam

Kredīts: peļņas vai zaudējumu aprēķina konts "Uzkrājumu samazināšanas ienākumi"

5. Iepriekšējos gados uzkrātajiem ienākumiem izveidoto uzkrājumu samazināšana

Debets: bilances konts "Uzkrājumi uzkrātajiem ienākumiem", kas izveidots attiecīgajam aktīvam

Kredīts: peļņas vai zaudējumu aprēķina konts "Uzkrājumu samazināšanas ienākumi"

6. Pārskata gadā pamatsummai izveidoto uzkrājumu samazināšana

Debets: bilances konts "Uzkrājumi nedrošiem parādiem", kas izveidots attiecīgajam aktīvam

Kredīts: peļņas vai zaudējumu aprēķina konts "Izdevumi uzkrājumiem nedrošiem parādiem"

7. Pārskata gadā uzkrātajiem ienākumiem izveidoto uzkrājumu samazināšana

Debets: bilances konts "Uzkrājumi uzkrātajiem ienākumiem", kas izveidots attiecīgajam aktīvam

Kredīts: peļņas vai zaudējumu aprēķina konts "Izdevumi uzkrājumiem uzkrātajiem ienākumiem"

8. Ārpusbilancē norakstīta parāda (pamatsummas un uzkrāto ienākumu) pilnīga vai daļēja atgūšana

Debets: bilances konts "Norēķinu konts kredītiestādē" vai "Kase" vai cits atbilstošs bilances konts

Kredīts: peļņas vai zaudējumu aprēķina konts "Uzkrājumu samazināšanas ienākumi"

Par atgūto summu vienlaicīgi samazina ārpusbilancē attiecīgajos subkontos uzskaitīto pamatsummu un uzkrātos ienākumus.

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Latvijas Bankas prezidents

M. Kazāks